

4

วรัญญา สมฤทธิ์
นลิตรา ไทยประเสริฐ

อาชีพ และ ความสุข:
กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา

อาชีพ และ ความสุข: กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา

วรัญญา สมฤกษ์¹
นลิตรา ไทยประเสริฐ²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไปและอาชีพเกษตรกรรม ในพื้นที่จังหวัดพะเยา จำนวน 600 คน วิเคราะห์ผลโดยใช้แบบจำลอง Ordered Logit Model ด้วยเทคนิควิธีวิเคราะห์การประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimates: MLE) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของอาชีพทั้งสามมีปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลต่อความสุขของอาชีพทั้งสาม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัจจัยที่เป็นเรื่องทั่วไปและเป็นเรื่องใกล้ตัวของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การมีสุขภาพจิตที่ดี การมีมิตรสหายที่รู้ใจ การมีความอบอุ่นภายในครอบครัว การมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการมีทัศนคติในความโปร่งใสของรัฐบาล ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของงานทบทวนวรรณกรรมด้านความอยู่ดีมีสุขจากการศึกษาอาชีพเกษตรกรรมมีความสุขมากกว่าอาชีพข้าราชการ และความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเองเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ความสุขของกลุ่มอาชีพเอกชนทั่วไปลดลง ผลจากการศึกษาแสดงถึงความสุขที่ลดลงจากปัจจัยความพึงพอใจในระบบประกันสุขภาพที่ได้รับซึ่งส่งผลต่อความสุขที่ลดลงในกลุ่มอาชีพข้าราชการและในแบบจำลองที่ได้รวมเอาอาชีพทั้งสามเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากความคาดหวังในสิทธิของตนเองที่ได้รับต่อระบบประกันสุขภาพ ซึ่งปัจจัยในด้านต่างๆ เหล่านี้ส่งผลต่อความสุขแก่กลุ่มอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไปและอาชีพเกษตรกรรม

คำสำคัญ — ความสุข ความสุขเชิงอัตวิสัย พะเยา

1
นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะเศรษฐ-
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2
อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหา-
วิทยาลัยเชียงใหม่

ABSTRACT

This study tries to compare factors affecting happiness or subjective-wellbeing among civil servants, private employees, and the residual group who are mostly independent Thai farmers and small business owners. This studies use Phayao Province in northern Thailand as a case study. 600 questionnaires are collected, 200 for each scheme or each occupational group, and data are analyzed by using an ordered logit model. The results show that factors affecting happiness found from this study are consistent with what are found in the literature. Factors affecting happiness are simple things in life, which are having a good mental health, having a good friendship, having an understanding family, having security in life and assets, and perceiving that the government is transparent. The results show the residual group who are mostly independent Thai farmers and small business owners happy more than civil servants and the variable proud in career of private employees affecting happiness decrease.

The variable “**the satisfaction over the public health insurance that one is entitled to have**” that factors affecting happiness in the study. It turns out that the satisfaction over the public health insurance that one is entitled to have cannot affect people’s happiness in a positive way. This result could imply that when talking about happiness, people perceive about simple things in life which are close to their hearts like family and friends. Thus, going to the hospital even though all costs are covered by the public health insurance will not make people be happier since that type of happiness should come from not having any sickness to begin with.

KEYWORDS — Happiness, Subjective–wellbeing, Phayao

1.

unนำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้นิยามของคำว่า **ความสุข** หรือ **สุข** ว่าเป็นความรู้สึกรหรืออารมณ์ประเภทหนึ่ง มีหลายระดับตั้งแต่ความสบายใจเล็กน้อยหรือความพอใจ จนถึงความเพลิดเพลินหรือเต็มไปด้วยความสนุก มีการใช้แนวความคิดทางปรัชญา ศาสนา จิตวิทยา ชีววิทยาอธิบายความหมายของความสุข รวมถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความสุข เมื่อกล่าวถึงความสุขในปัจจุบันแล้วนั้น จะเห็นว่าแต่ละประเทศเริ่มให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสุขและความเป็นอยู่ของคนภายในประเทศมากขึ้น

ประเทศภูฏานเป็นประเทศแรกที่น่าเอาความสุขมวลรวมประชาชาติ หรือ GNH (Gross National Happiness) มาใช้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งความสุขมวลรวมประชาชาติเป็นมุมมองใหม่ในการมองประเทศที่เน้นเรื่องของความสุขที่แท้จริงของสังคม โดยไม่ได้เน้นตัวเลขในการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจุบันกำลังเป็นที่สนใจของนักวิชาการหลายๆ ประเทศ เนื่องมาจากเกณฑ์ในการวัดโดยใช้การพัฒนาทางเศรษฐกิจมักจะนำมาซึ่งผลกระทบทางด้านลบ ซึ่งการใช้ความสุขมวลรวมประชาชาติของประเทศภูฏานจะเน้นการพัฒนาที่เกิดจากการพัฒนาทางด้านวัตถุและจิตใจควบคู่กันไป มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ประชากรทุกคนมีโอกาสพบความสุขได้อย่างเท่าเทียมกัน

ในด้านของเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยความสุขจะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสุข ไม่ว่าจะเป็นความสุขทางด้านบวกหรือลบ ความพึงพอใจในการใช้ชีวิต ความกินดีอยู่ดี คุณภาพของชีวิต เป็นต้น ซึ่งเป็นการยากที่เราจะทำการเปรียบเทียบระดับความสุขของแต่ละคน เพราะว่าคนทุกคนมีความรู้สึกหรือความสุขที่ไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นเรื่องของความสุข นักจิตวิทยาพบว่า ควรจะให้มนุษย์แสดงความรู้สึกโดยตรงว่าพอใจกับชีวิตหรือมีความสุขในการใช้ชีวิตมากน้อยเพียงแค่ไหน ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่ดีกว่า ซึ่งข้อมูลความสุขที่ได้มาจากการศึกษานั้นจะใช้เพื่อทดสอบทางสถิติและหาปัจจัยที่กำหนดสมการความสุขได้ มิใช่เพื่อต้องการรู้ถึงขนาดของความสุขในเชิงปริมาณ

จากการศึกษาของ Richard Easterlin แห่งมหาวิทยาลัย Southern California ซึ่งเป็นนักเศรษฐศาสตร์คนแรกที่ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความสุขมาทำการศึกษา ในปี ค.ศ. 1974 โดยทำการศึกษเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างระดับความสุขของผู้คนในสังคมและระดับรายได้ของประเทศ จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน เช่น ผู้ที่ร่ำรวยกว่าหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าหรือสูงกว่า จะมีความสุขมากกว่าผู้ที่มีฐานะยากจน แต่จากผลการศึกษาก็มีข้อขัดแย้งที่สำคัญกว่านั้นคือ แม้รายได้ของประเทศจะสูงขึ้นก็ไม่ได้ทำให้ผู้คนมีความสุขมากขึ้นแต่อย่างใด

ซึ่งในปัจจุบันนี้เราได้ใช้ตัวเลขทางเศรษฐกิจในการวัดความกินดีอยู่ดีของคนในประเทศ เมื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้นจะทำให้ผู้คนมีความสุขกับชีวิตมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในทางตรงกันข้าม ในโลกของความเป็นจริง จะมีคนที่ดีใจหรือมีความสุขกับการเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่แสดงออกมาในค่าของตัวเลขในแต่ละปีสักกี่คน อีกทั้งในปัจจุบันนี้อัตราการแข่งขันทางเศรษฐกิจก็มีสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันในแต่ละประเทศและการแข่งขันทางเศรษฐกิจภายในประเทศ นั่นจึงเป็นสาเหตุให้สิ่งเหล่านี้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนมีความเครียด และเป็นสิ่งที่ทำให้ความสุขลดน้อยลงหรือไม่มีความสุขเพิ่มขึ้น แม้ว่าตัวเลขหรืออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะสูงขึ้นก็ตาม

หลังจากการศึกษาของ Richard Easterlin ส่งผลให้นักเศรษฐศาสตร์และนักวิชาการ อีกมากหันมาศึกษาและให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องของความสุข โดยได้ทำการศึกษา ประเทศที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อังกฤษ เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษาก็ออกมาโดยให้ผลคล้ายคลึงกัน นั่นก็คือ ระดับความสุข ของผู้คนในสังคมตลอดหลายปีที่ผ่านมาอยู่ในระดับที่คงที่และไม่ได้ปรับเปลี่ยนตาม อัตราการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจ หรือเติบโตตามระดับรายได้อย่างที่เข้าใจกัน แต่อย่างใด

สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขของคนภายในประเทศ ภายใต้แนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 8 และ 9 โดยได้ให้ความหมายของ ความอยู่ดีมีสุขว่า “ความอยู่ดีมีสุข หมายถึง การมีสุขภาพอนามัยที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ มีงานทำที่ทั่วถึง มีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีพ มีครอบครัวที่อบอุ่นมั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ” ความอยู่ดีมีสุขตามความหมายข้างต้น ครอบคลุมการดำรงชีวิตที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นองค์รวม และสามารถจำแนกองค์ประกอบได้เป็น 7 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านอนามัย ด้านความรู้ ด้านชีวิตการทำงาน ด้านรายได้และการกระจายรายได้ ด้านชีวิตครอบครัว ด้านสภาพแวดล้อมและการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ ซึ่งทุกองค์ประกอบจะต้องดำเนินการ พัฒนาไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้เกิดผลต่อความอยู่ดีมีสุขของคนได้อย่างแท้จริง

ศูนย์เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชน (Academic Network for Community Happiness Observation and Research, ANCHOR) ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ได้แสดงผลการวิจัยจากการจัดอันดับจังหวัดแห่งความสุข ของประเทศโดยผลการศึกษาระหว่างการดำเนินโครงการในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม

2554 พบว่าจังหวัดพะเยาอยู่ในอันดับสิบของการศึกษาจังหวัดที่ประชาชนรู้สึกว่าจะอยู่แล้ว เป็นสุขมากที่สุด จากทั้งหมด 77 จังหวัด และจากผลการศึกษาระหว่างการดำเนินโครงการ ในช่วงเดือนมีนาคม 2556 พบว่าจังหวัดพะเยาอยู่ในอันดับที่แปด ของผลการจัดอันดับ จังหวัดแห่งความสุขของประเทศไทย

จากการสำรวจจังหวัดต่างๆ ภายในประเทศจะเห็นว่าจังหวัดพะเยา ติดอันดับหนึ่งในสิบ ของจังหวัดแห่งความสุขของประเทศ ซึ่งจังหวัดพะเยามีเนื้อที่ประมาณ 6,335 ตาราง กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอจุน อำเภอเชียงคำ อำเภอเชียงม่วน อำเภอปง อำเภอดอกคำใต้ อำเภอแม่ใจ อำเภอภูซาง และอำเภอภูกามยาว ตั้งอยู่ภาคเหนือของประเทศไทย ลักษณะภูมิประเทศเป็น ป่าเขา ที่ราบสูง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ลักษณะภูมิอากาศเนื่องจากมีป่าไม้และภูเขาล้อมรอบ จึงทำให้อากาศหนาวมากในฤดูหนาวและอากาศไม่ร้อนจัดในฤดูร้อน

ในการศึกษาครั้งนี้ จะนำอาชีพทั้งสามอาชีพได้แก่ กลุ่มอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไปและอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่จังหวัดพะเยา มาทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ ความสุขของอาชีพทั้งสามอาชีพ ซึ่งอาชีพส่วนใหญ่ของประชากรในจังหวัดพะเยา ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม³ (อ้างอิงมาจากข้อมูลสถิติจำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มีงานทำ จำแนกตามอาชีพ เป็นรายไตรมาส และเพศ พ.ศ. 2555 จังหวัดพะเยา) ซึ่งอาชีพ เกษตรกรรมเป็นกลุ่มอาชีพที่มีจำนวนแรงงานมากกว่าอาชีพต่างๆ ในจังหวัดพะเยา และ อาชีพข้าราชการ⁴ ถือว่ามีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนของอาชีพผู้ทำงานทางด้านการเกษตร อาชีพที่อยู่ระหว่างกึ่งกลางของทั้งสองอาชีพนี้ได้แก่ อาชีพเอกชนทั่วไป เช่น พนักงานธนาคาร พนักงานบริษัทเอกชนหรือห้างหุ้นส่วน เป็นต้น

ถ้ามองในแง่ของการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลหรือสวัสดิการต่างๆ กลุ่มอาชีพ เกษตรกรรมและอาชีพข้าราชการจะได้รับการช่วยเหลือที่

แตกต่างกัน ในกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมรัฐบาลดำเนินการช่วยเหลือโดยมีนโยบายต่างๆ ออกมาช่วยเหลือกลุ่มอาชีพ เกษตรกรรม เช่น นโยบายประกันราคาสินค้า นโยบายทางด้าน สาธารณสุข นโยบายด้านการรักษาพยาบาล เป็นต้น

แต่เมื่อมาเปรียบเทียบกับกลุ่มอาชีพของข้าราชการนั้น จะแตกต่างกันอย่างมาก โดยสวัสดิการของกลุ่มอาชีพข้าราชการ นั้นมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก

3 เกษตรกร (Agriculture) เกษตรกร หมายถึง กระบวนการ ผลิตอาหาร เสน่ห์ เชื้อเพลิง และ ผลิตภัณฑ์อื่นๆ โดยวิธีการเพาะปลูก พืช มีชื่อเรียกเฉพาะว่า “กสิกรรม” และวิธีการเลี้ยงสัตว์ทั้งสัตว์บก สัตว์น้ำ อย่างเป็นระบบ ผู้ประกอบ อาชีพเกษตรกรรมเรียกว่า เกษตรกร

4 ข้าราชการ คือ บุคคลซึ่งรับการบรรจุ แต่งตั้งให้รับราชการ ปฏิบัติหน้าที่ และรับเงินเดือนในกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ของประเทศไทย

ให้แก่ข้าราชการเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติงาน เช่น เศรษฐกิจ สุขภาพกาย สุขภาพใจ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เป็นต้น และกลุ่มอาชีพเอกชนทั่วไปซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพที่ล้วนแล้วแต่เป็นคนที่ทำงานประจำในสำนักงาน และเป็นกลุ่มอาชีพที่อยู่ภายใต้การทำงานที่มีนายจ้างของตนเอง ดังนั้นการได้รับสวัสดิการและการช่วยเหลือจากรัฐบาลก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้ความเป็นอยู่ของกลุ่มอาชีพทั้งสามดีขึ้น

เมื่อพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่เป็นปัจจัยแห่งความสุขแล้วนั้น ถือว่าแต่ละบุคคลล้วนแล้วแต่มีปัจจัยแห่งความสุขที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็น รายได้ สุขภาพ สังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งเน้น การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไป และอาชีพเกษตรกรรม เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของทั้งสามกลุ่มอาชีพ ว่าแต่ละกลุ่มอาชีพจะมีความแตกต่างในปัจจัยที่มีผลต่อความสุขกันอย่างไร อีกทั้งผลการศึกษาที่ได้ก็น่าจะเกิดความขัดแย้งขึ้นหรือไม่

2.

วัตถุประสงค์ ของการศึกษา

เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสุขระหว่างกลุ่มอาชีพ
ข้าราชการ กลุ่มอาชีพเอกชนทั่วไป และกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม

3.

การทบทวน วรรณกรรม

จากผลการศึกษาของ Easterlin ในปี 1994 ได้แสดงผลการศึกษาที่ขัดแย้งกับความเชื่อที่ว่า การเพิ่มขึ้นของรายได้ภายในประเทศจะส่งผลให้ประชาชนภายในประเทศมีความสุขมากขึ้น ซึ่งผลการศึกษาของ Easterlin พบว่า แม้รายได้ของประเทศจะสูงขึ้นก็ไม่ได้ทำให้ผู้คนมีความสุขมากขึ้นแต่อย่างใด ขัดแย้งกับความเชื่อที่ว่า การทำให้ตัวเลขทางเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นจะส่งผลให้ประชากรภายในประเทศมีความสุขเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลการสำรวจครัวเรือนในประเทศอังกฤษ

ของ Mentzakis และ Moro ในปี 2007 ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Easterlin ซึ่งผลการศึกษาแสดงถึงการเพิ่มขึ้นของรายได้ของผู้ที่มีรายได้สูงอยู่แล้ว ส่งผลให้มีความสุขเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยและไม่ได้ทำให้มีความสุขเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Krueger และคณะ ในปี 2004 ที่แสดงให้เห็นว่าการมีเงินที่มากจะส่งผลให้มีความสุขเพิ่มขึ้นนั้นเป็นเสมือนภาพลวงตา ซึ่งสิ่งที่ยืนยันว่าการมีเงินมากไม่ได้ส่งผลให้มีความสุขเพิ่มขึ้นนั้นได้มาจากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า คนรวยหรือเศรษฐีมีความสุขน้อย เพราะใช้เวลาที่มีส่วนใหญ่มากกับการจัดการงานของตนเอง ส่งผลให้ความพึงพอใจลดลง ดังนั้นการมีเงินที่มากจะทำให้มีความสุขเพิ่มขึ้นจึงเป็นเสมือนภาพลวงตา อีกหนึ่งตัวอย่างของเศรษฐีชาวจีน จากการรายงานของหนังสือพิมพ์หูหนานรีพอร์ต ในปี 2013 ได้ยืนยันว่า เศรษฐีชาวจีนไม่มีความสุขในการใช้ชีวิต เนื่องจากการทำงานที่มากเกินไป และใช้เวลาอยู่กับครอบครัวน้อย อีกทั้งการพักผ่อนที่ไม่เพียงพอส่งผลให้สุขภาพไม่แข็งแรง ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือของ Gregg Easterbrook ในปี 2003 ที่ผู้เขียนได้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับความสุข และได้กล่าวว่าการมีเงินที่มากจนเกินไปอาจส่งผลให้ความสุขลดลง เพราะแม้ว่าเงินจะซื้อทุกอย่างได้แต่เงินไม่สามารถซื้อความสุขได้ อีกทั้งยังมีปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสุข นั่นคือ การมีสุขภาพที่แข็งแรง ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุข (Gerdtham and Johannesson, 2001) ทั้งนี้ปัจจัยด้านสุขภาพยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ฌูเลียกรณ ในปี 2007 และวรวิณี ในปี 2011 ที่ได้กล่าวถึงการมีสุขภาพที่ดีและความสามารถในการเก็บออมเงินเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขอีกเช่นกัน อีกทั้งการศึกษาของ Easterlin และ Sawangfay ในปี 2007, Zhang และคณะ ในปี 2007, และรังสรรค์ ในปี 2009 แสดงถึงความสุขของการใช้ชีวิตที่จะสอดคล้องกับ การเงิน ชีวิตครอบครัว การทำงานและสุขภาพ

4.

วิธีการศึกษา

จากผลการศึกษาของ Alan B. Krueger Daniel Kahneman, et al., (2008) ซึ่งได้ทำการศึกษาค่าการเปรียบเทียบการใช้เวลาและความเป็นอยู่ของประเทศฝรั่งเศสและประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ผู้หญิงในโคลัมเบีย ประเทศฝรั่งเศส จำนวน 810 คน ผู้หญิงในแอฟริกา ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 820 คน โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Quota Sampling⁵ ดังนั้นในการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้จึงทำการเลือกโดยใช้วิธี Quota Sampling

ดังนั้นข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้มาจากการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม 600 ชุด จากกลุ่มตัวอย่าง อาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไป และอาชีพเกษตรกรรวม อาชีพละ 200 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ในการอธิบายถึงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในรูปค่าร้อยละและความถี่วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไป และอาชีพเกษตรกร

เนื่องจากการเป็นการสำรวจความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นกรอบแนวความคิดในการศึกษานี้จึงได้ประยุกต์จากปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของมนุษย์และการทบทวนวรรณกรรม โดยทำการศึกษาใน 4 ด้าน ดังนี้

- 1 — เรื่องราวทั่วไปในชีวิตครอบครัว และผู้คนรอบตัวได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ระดับสุขภาพและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น
- 2 — การทำงานและการเงินได้แก่รายได้ส่วนบุคคลรายได้ครัวเรือนพฤติกรรมการออมและสถานภาพการจ้างงาน ความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเอง เป็นต้น
- 3 — ความพึงพอใจในการใช้บริการในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติประเภทต่างๆ ได้แก่ ความบ่อยในการใช้บริการ ความพึงพอใจในการรับบริการ ความพึงพอใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่และพนักงานในการบริการ เป็นต้น
- 4 — บริบทชุมชน ความเชื่อ ทศนคติ การให้ความสนใจในประเด็นทางการเมืองและความเห็นต่อสังคมไทย เป็นต้น

⁵ การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) หมายถึง การที่ผู้วิจัยได้มีการกำหนดตัวแปรควบคุมโควตาที่ใช้ในการศึกษา โดยกำหนดสัดส่วนของตัวแปรควบคุมโควตาในประชากรและเลือกตัวอย่างจากประชากรตามสัดส่วนที่ได้มีการกำหนดไว้

การศึกษาในครั้งนี้ใช้แบบจำลอง Ordered Logit Model ด้วยเทคนิควิธีวิเคราะห์การประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimates: MLE) ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะแบ่งสเกลออกเป็นทั้งหมด 11 สเกล โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามจะตอบออกมาเป็นค่าของเปอร์เซ็นต์ ตั้งแต่ 0 เปอร์เซนต์ถึง 100 เปอร์เซนต์ โดย 0 เปอร์เซนต์ หมายถึง ไม่มีความสุข 100 เปอร์เซนต์ หมายถึง มีความสุข เมื่อวิธีในการหาความสุขคือ การแบ่งคำตอบออกเป็นสเกลต่างๆ วิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบจำลอง Ordered Logit Model โดยที่เมื่อตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงกลุ่มที่มีค่ามากกว่า 2 ค่าขึ้นไป ประกอบกับมีลักษณะการลำดับชั้น (Order) ของคำตอบหรือเรียงลำดับสเกลจากมากไปหาน้อยหรือเรียงจากน้อยไปหามาก รูปแบบของ Ordered Logit Model จะเกิดขึ้นเมื่อต้องการให้ความสำคัญการตอบสนองทางทัศนคติ โดยกำหนดเป็นระดับความคิดความรู้สึก เช่น เห็นด้วยมาก ค่อยข้างเห็นด้วยปานกลาง ไม่ค่อยเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เป็นต้น

แบบจำลองในการวิเคราะห์ข้อมูล

$$y_i^* = x_i' \beta + \varepsilon$$

โดยที่

$$\begin{aligned} y_i^* &= \text{ระดับของความสุข} \\ x_i' &= \text{ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุข} \\ \beta &= \text{พารามิเตอร์} \\ \varepsilon &= \text{ค่าความคาดเคลื่อน} \end{aligned}$$

แบ่งระดับความสุขที่มีผลต่อความสุขออกเป็น 11 สเกล โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามจะตอบออกมาเป็นค่าของเปอร์เซ็นต์ ตั้งแต่ 0 เปอร์เซ็นต์ ถึง 100 เปอร์เซ็นต์ จากสมการต่อไปนี้

$$\begin{aligned}
 y_i &= 0 \text{ If } y_i^* \leq 0 \text{ Prob } (y = 0|x) = \emptyset (-x' \beta) \\
 y_i &= 1 \text{ If } 0 < y_i^* \leq \mu_1 \text{ Prob } (y = 0|x) = \emptyset (\mu_1 - x' \beta) - \emptyset (-x' \beta) \\
 y_i &= 2 \text{ If } \mu_1 < y_i^* \leq \mu_2 \text{ Prob } (y = 2|x) = \emptyset (\mu_2 - x' \beta) - \emptyset (\mu_1 - x' \beta) \\
 &\vdots \\
 &\vdots \\
 &\vdots
 \end{aligned}$$

$$y_i = j \text{ If } \mu_{j-1} \leq y_i^* \text{ Prob } (y = j|x) = 1 - \emptyset (\mu_{j-1} - x' \beta)$$

โดยที่

$$\begin{aligned}
 y_i &= \text{ตัวแปรแฝงของค่า } y_i^* \text{ ในโมเดล} \\
 \mu &= \text{ตัวแปรสุ่มที่ไม่สามารถสังเกตเห็น}
 \end{aligned}$$

แบบจำลองและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้

$$Y = f(D1, D2, Z1, Z2, Z3, Z4, Z5, Z6, Z7, Z8, Z9, Z10, Z11, Z12, Z13)$$

โดยที่

$$Y = \text{ในช่วงปีที่ผ่านมาผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าจะมีความสุขมากน้อยเพียงใด}$$

ซึ่งเป็นระดับความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไปและอาชีพเกษตรกรรม โดยจะมีการแบ่งระดับออกเป็น 11 ระดับ ผู้ตอบแบบสอบถามจะตอบออกมาเป็นค่าของเปอร์เซ็นต์ ตั้งแต่ 0 เปอร์เซ็นต์ถึง 100 เปอร์เซ็นต์

$$\begin{aligned}
 D1 &= \text{ตัวแปรหุ่น (Dummy variable) ของอาชีพเอกชนทั่วไป} \\
 D2 &= \text{ตัวแปรหุ่น (Dummy variable) ของอาชีพเกษตรกรรม}
 \end{aligned}$$

ซึ่งตัวแปรในด้านต่างๆ ตั้งแต่ ตัวแปร Z1–Z13 ผู้วิจัยได้กำหนดให้ปัจจัยเหล่านี้เป็น ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไป และอาชีพ เกษตรกรรม

โดยที่

- Z1 = มีเงินใช้สอยอย่างคล่องมือ
- Z2 = ความพึงพอใจในระบบประกันสุขภาพที่ได้รับ
- Z3 = สุขภาพแข็งแรง
- Z4 = สุขภาพจิตที่ดี
- Z5 = การงานมั่นคง
- Z6 = ภูมิใจในอาชีพ
- Z7 = เสรีภาพในที่ทำงาน
- Z8 = มิตรสหายที่รู้ใจ
- Z9 = ความอบอุ่นในครอบครัว
- Z10 = ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- Z11 = ความสนใจจากหลักธรรมทางศาสนา
- Z12 = สนใจสถานการณ์บ้านเมือง
- Z13 = รัฐบาลมีความโปร่งใส

โดยตัวแปร Z1–Z13 นั้นจัดออกเป็น 11 สเกลเช่นเดียวกับการวัดระดับความสุข

5.

ผลการศึกษา

5.1 — ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสามอาชีพ ได้แก่ กลุ่มอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไปและอาชีพเกษตรกรรม จำนวนทั้งสิ้น 600 คน พบว่า เพศหญิงมีจำนวน 351 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 เพศชายมีจำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 เมื่อแยกข้อมูลทั่วไปของกลุ่มอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไปและอาชีพเกษตรกรรม อาชีพละ 200 คน พบว่า

อาชีพข้าราชการ—ช่วงอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 43.5 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ คือ ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 162 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 81 สถานภาพส่วนใหญ่ คือ สถานภาพสมรส จำนวน 162 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 81 รายได้เฉลี่ยคือ 240,001-360,000 บาทต่อปี หรือ 20,001-30,000 บาทต่อเดือน จำนวน 64 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 32 รายได้เสริม คือ แบบเป็นครั้งคราว จำนวน 42 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 21 รายได้เสริมเฉลี่ยส่วนใหญ่ คือ 0-10,000 บาทต่อปี การออมเงิน คือ 1,001-2,000 บาทต่อเดือน จำนวน 71 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 35.5

อาชีพเอกชนทั่วไป—ช่วงอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 50 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ คือ ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 173 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 86.5 สถานภาพส่วนใหญ่ คือ สถานภาพโสด จำนวน 114 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 57 รายได้เฉลี่ย คือ 60,001-180,000 บาทต่อปี หรือ 5,000-15,000 บาทต่อเดือน จำนวน 98 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 49 รายได้เสริม คือ แบบเป็นครั้งคราว จำนวน 54 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 27 รายได้เสริมเฉลี่ยส่วนใหญ่คือ 0-10,000 บาทต่อปี การออมเงิน คือ 1,001-2,000 บาทต่อเดือน 1,001-2,000 บาทต่อเดือน จำนวน 50 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 25

อาชีพอาชีพเกษตรกรรม—ช่วงอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 40 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ คือ ระดับประถมศึกษา ป.1-ป.6 จำนวน 117 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 58.5 สถานภาพส่วนใหญ่ คือ สถานภาพสมรส จำนวน 139 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 69.5 รายได้เฉลี่ย คือ 60,001-180,000 บาทต่อปี หรือ 5,000-15,000 บาทต่อเดือน จำนวน 104 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 52 รายได้เสริม คือ แบบเป็นครั้งคราว จำนวน 64 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 32

รายได้เสริมเฉลี่ยส่วนใหญ่ คือ 0-10,000 บาทต่อปี การออมเงิน ต่ำกว่า 1,000 บาท ต่อเดือนจำนวน 64 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 32

5.2 — ผลการศึกษาค่าเฉลี่ยระดับเปอร์เซ็นต์ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่ม อาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไป และอาชีพเกษตรกร

ผลการศึกษาค่าเฉลี่ยระดับระดับเปอร์เซ็นต์ปัจจัยที่มีผลต่อความสุข ตัวแปรที่มีผลต่อความสุขของทั้งสามกลุ่มอาชีพ อันดับที่หนึ่งคือ ตัวแปรด้านความอบอุ่นภายในครอบครัว อันดับที่สอง คือ ตัวแปรด้านการมีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน อันดับที่สาม คือ ตัวแปรด้านมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 — สรุปค่าเฉลี่ยระดับระดับเปอร์เซ็นต์ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการอาชีพเอกชนทั่วไปและอาชีพเกษตรกร

	ความสุขและความพึงพอใจ ของกลุ่มอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไปและอาชีพเกษตรกร	ค่าเฉลี่ย
Z9	ความอบอุ่นภายในครอบครัว	84.85
Z6	มีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน	83.61
Z11	เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	82.23
Z4	มีสุขภาพจิตที่ดี	81.68
Z10	ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	81.66
Z8	มีมิตรสหายที่รู้ใจ	80.61
Z5	มีหน้าที่การงานที่มั่นคง	80.35
Z7	มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในที่ทำงาน	80.08
Y1	ความสุขในปีที่ผ่านมา	80.05
Z3	มีสุขภาพที่แข็งแรง	78.93
Z12	มีความสนใจสถานการณ์บ้านเมือง	74.51
Z2	โดยภาพรวมแล้วมีความพึงพอใจในระบบประกันสุขภาพที่ตนได้รับ	73.13
Z13	ทัศนคติในความโปร่งใสของรัฐ	68.71
Z1	มีเงินใช้สอยอย่างเพียงพอต่อความต้องการในแต่ละเดือน	59.65
	ค่าเฉลี่ยรวม	77.86

ที่มา: จากการศึกษา

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของแต่ละกลุ่มอาชีพ เมื่อหาค่าเฉลี่ยระดับเปอร์เซ็นต์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการ อันดับหนึ่ง คือ ตัวแปรด้านมีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน อันดับสอง คือ ตัวแปรด้านการมีหน้าที่การงานที่มั่นคง อันดับสาม คือ ตัวแปรด้านความอบอุ่นภายในครอบครัว

เมื่อหาค่าเฉลี่ยระดับเปอร์เซ็นต์ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพเอกชนทั่วไป ตัวแปรที่มีผลต่อความสุขของอาชีพเอกชนทั่วไป อันดับหนึ่ง คือ ตัวแปรด้านการมีสุขภาพจิตที่ดี อันดับสอง คือ ตัวแปรด้านการมีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน อันดับสาม คือ ตัวแปรด้านการมีมิตรสหายที่รู้ใจ

เมื่อหาค่าเฉลี่ยระดับเปอร์เซ็นต์ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม ตัวแปรที่มีผลต่อความสุขของอาชีพเกษตรกรรม อันดับหนึ่ง คือ ตัวแปรด้านความอบอุ่นภายในครอบครัว อันดับสอง คือ ตัวแปรด้านมีความสนใจสถานการณ์บ้านเมือง อันดับสาม คือ ตัวแปรด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา

5.3 — ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไป และอาชีพเกษตรกรรมโดยใช้แบบจำลอง ORDERED LOGIT

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไป และอาชีพเกษตรกรรมโดยใช้แบบจำลอง Ordered Logit ได้มีการใช้แบบจำลองในการวิเคราะห์ทั้งหมด 7 แบบ ได้แก่ แบบที่ 1 หาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไป และอาชีพเกษตรกรรม แบบที่ 2 หาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการ แบบที่ 3 หาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพเอกชนทั่วไป แบบที่ 4 หาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม แบบที่ 5 หาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพทั้งสามโดยมีตัวแปรหุ่น แบบที่ 6 หาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการเปรียบเทียบกับกลุ่มอาชีพเอกชนทั่วไป แบบที่ 7 หาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการเปรียบเทียบกับกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 — ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไปและอาชีพเกษตรกรรมโดยใช้แบบจำลอง Ordered Logit

ตัวแปร/แบบจำลอง	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5	Model 6	Model 7
D1 เอกชน					.181696	.0332335	
D2 เกษตรกรรม					.525173**		.53840**
Z1 มีเงินคล่องมือ	.038308	-.0410242	-.04098	.1614973*	.0321392	-.0546976	.0990696
Z2 พึงพอใจในสิทธิ	-.1271321	-.31442**	.101853	-.2420885	-.1453693*	-.1188884	-.2711573
Z3 สุขภาพแข็งแรง	.1173834	.1375899	.008133	.017414	.0930058	.1363115	.1031312
Z4 สุขภาพจิตดี	.4149749***	.516033*	.50813**	.0321038	.41904***	.4629222**	.33834**
Z5 การงานมั่นคง	.1162654	-.2505683	.305796	.1438356	.1685919	.1612731	.0949699
Z6 ภูมิใจในอาชีพ	-.0591104	.1624276	-.3881**	.2737042	-.0225427	-.1457088	.1269972
Z7 มีเสรีแสดงความเห็น	.0657241	.0706158	.18644	-.263199	.0585901	.1620494	.0155421
Z8 มีมิตรรู้ใจ	.28254**	.58548**	.417319	.3144997	.27463**	.3987616**	.28648**
Z9 ครอบครัวอบอุ่น	.21260**	.1107655	.182011	.1576623	.1877919*	.088674	.2216546
Z10 ปลอดภัย	.531243***	.59337**	.62334**	.342053**	.52638***	.590973***	.47398**
Z11 สงบทางใจ	.0151365	.01560**	.145418	.501192**	.0160168	.0147921	.0133049
Z12 สนใจการเมือง	.0776374	.062171	-.10715	.1287305	.0647538	.0585344	.1520444
Z13 ชอบรัฐบาล	.41047***	.33477***	.41787**	.52552***	.39901***	.35800***	.39957***
R2	0.3237	0.2529	0.3494	0.3810	0.3262	0.2997	0.3209
Observation	600	200	200	200	600	400	400

*ระดับความเชื่อมั่น 90% **ระดับความเชื่อมั่น 95% *** ระดับความเชื่อมั่น 99%

การวัดค่าตัวแปร Z1-Z13 ผู้วิจัยจะแบ่งสเกลออกเป็นทั้งหมด 11 สเกล โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามจะตอบออกมาเป็นค่าของเปอร์เซ็นต์ ตั้งแต่ 0 เปอร์เซ็นต์ถึง 100 เปอร์เซ็นต์

จากการวิเคราะห์ของแบบจำลอง Ordered Logit model เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพทั้งสาม โดยการวิเคราะห์ของแบบจำลอง Ordered Logit model เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพทั้งสาม ซึ่งในแบบจำลองที่ 1 และแบบจำลองที่ 5 เป็นการหาความสุขของกลุ่มอาชีพทั้งสามอาชีพ แต่ในแบบจำลองที่ 5 ได้มีการเพิ่มตัวแปรหุ่นของอาชีพเอกชนทั่วไปและตัวแปรหุ่นของอาชีพเกษตรกรรม โดยใช้อาชีพข้าราชการเป็นฐานของตัวแปรหุ่น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรหุ่นหรือตัวแปรดัมมี่ (D2) เกิดนัยสำคัญขึ้น ซึ่งแสดงว่า อาชีพเกษตรกรรมมีความสุขมากกว่าอาชีพข้าราชการ เมื่อมาพิจารณาในแต่ละแบบจำลองที่เกิดนัยสำคัญ พบว่า

ในแบบจำลองที่ 2 และแบบจำลองที่ 3 หาความสุขของอาชีพข้าราชการและอาชีพเอกชนทั่วไป ผลการศึกษาในแบบจำลองที่ 2 ที่ใช้เพื่อหาความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการในการหาปัจจัยที่มีผลต่อความสุข ตัวแปรด้านความพึงพอใจในระบบประกันสุขภาพ

ที่ได้รับเกิตรายสำคัญในความสัมพันธ์เชิงลบในกลุ่มอาชีพข้าราชการและในแบบจำลองที่รวมเอาอาชีพทั้งสามเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งนี้คาดว่าเป็ผลเนื่องมาจากความคาดหวังในสิทธิของตนเองต่อระบบประกันสุขภาพของกลุ่มอาชีพข้าราชการมีสูง และเมื่อใช้บริการในโรงพยาบาลเอกชนกลุ่มข้าราชการต้องออกเงินส่วนเกินที่ไม่ได้ครอบคลุมในสิทธิประกันสุขภาพของตนเอง ส่งผลให้ความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการลดลง จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเชิงลึกของผู้ศึกษา ก็ได้รับคำตอบที่ช่วยสนับสนุนผลการศึกษาในตัวแปรด้านความพึงพอใจในระบบประกันสุขภาพที่ได้รับของอาชีพทั้งสามเกิตรายสำคัญในความสัมพันธ์เชิงลบซึ่งเป็นผลมาจาก การที่แม้กลุ่มตัวอย่างจะมีความพึงพอใจในสิทธิประกันสุขภาพของตนเองเพราะไม่ได้เสียค่าใช้จ่ายเมื่อเข้าไปใช้สิทธิ แต่การเจ็บป่วยหรือการเข้าไปใช้บริการในสถานพยาบาลนั้น ส่งผลให้ความสุขลดลงเป็นเรื่องธรรมดา ทั้งนี้เพราะการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงต่างก็เป็นสิ่งที่ทุกคนพึงปรารถนา ดังคำกล่าวที่ว่า การไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ

ผลการศึกษาในแบบจำลองที่ 3 ห้บ่งชี้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพเอกชนทั่วไปพบว่า ตัวแปรด้านความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเองเป็นปัจจัยที่เกิตรายสำคัญในความสัมพันธ์เชิงลบต่อความสุขของกลุ่มอาชีพเอกชนทั่วไป ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บข้อมูลในด้านของกลุ่มอาชีพเอกชนทั่วไปมีอยู่หลายประเภท เช่น พนักงานบริษัท ลูกจ้างที่มีนายจ้าง ภารโรง แม่บ้าน เป็นต้น ซึ่งความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเองเป็นความรู้สึกส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษา อีกทั้งกลุ่มอาชีพเอกชนทั่วไปทำงานภายใต้เจ้านายหรือผู้ที่มีอำนาจมากกว่าตนในสายงานนั้นๆ บางครั้งการแสดงความคิดเห็นหรือการปฏิบัติงานบางอย่างที่ไม่ต้องการปฏิบัติก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ จึงเป็นผลให้ความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเองส่งผลให้ความสุขลดลง

5.4 — การวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่ม (MARGINAL EFFECT) จากการประมาณค่าของ ORDERED LOGIT MODEL ของผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไปและอาชีพเกษตรกรรม

การพิจารณาผลกระทบส่วนเพิ่มของปัจจัยที่มีผลต่อความสุขจากแบบจำลอง Ordered Logit Model ที่ 1 ถึง 7 สามารถแปลความได้ดังนี้คือ ในแต่ละระดับของตัวแปรตาม Y เช่น ที่ระดับ 0%, 10%, 20% ไปจนถึงระดับ 100% (ตามที่คุณวิจัยได้ทำการศึกษาโดยแบ่งสเกลออกเป็นทั้งหมด 11 สเกล) หากตัวแปรต้น Z_i เปลี่ยนไปในแต่ละระดับ (ในกรณีนี้ คือ ระดับละ 10%) ความน่าจะเป็นที่ผู้ตอบจะเลือกตัวแปร Y ณ ระดับนั้นๆ คือที่เปอร์เซ็นต์ และถ้าหากตัวแปรต้นเป็นตัวแปรหุ่น การตีความจะเปลี่ยนไป คือ

ณ แต่ละระดับของตัวแปร Y หากตัวแปรหุ่นเปลี่ยนค่าไปจาก 0 เป็น 1 แล้ว ความน่าจะเป็นที่ผู้ตอบจะเลือกตัวแปร Y ณ ระดับนั้นๆ คือค่าเปอร์เซ็นต์

ตารางที่ 3 — ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ของผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุจริตของกลุ่มอาชีพข้าราชการอาชีวเอกชนทั่วไปและอาชีวเกษตรกรรม

ตัวแปร(Variable)	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5	Model 6	Model 7
ระดับความสุจริต (Y)	Y = 90%	Y = 90%	Y = 80%	Y = 100%	Y = 90%	Y = 90%	Y = 90%
D1 เอกชน#					.0048177		.0294473
D2 เกษตรกรรม#						.08682**	.08554**
Z1 มีเงินคล่องมือ	.0060592	-.0072394	-.0047815	.02434*	-.0079294	.0161468	.0051768
Z2 พึงพอใจในสิทธิ	-.0201085	-.05548**	.011884	-.0364935	-.017235	-.04419**	-.02341*
Z3 สุขภาพแข็งแรง	.0185666	.0242801	.0009489	.0026251	.0197607	.0168087	.0149808
Z4 สุขภาพจิตดี	.065636***	.091063*	.05928**	.0048395	.06710**	.05514**	.06749***
Z5 การงานมั่นคง	.0183897	-.0442171	.0356794	.0216825	.0233794	.0154786	.0271558
Z6 ภูมิใจในอาชีพ	-.0093495	.0286632	-.045309*	.0412595	-.021123	.0206985	-.003631
Z7 มีเสรีแสดงความเห็น	.0103956	.0124614	.0217539	-.0396759	.0234919	.0025331	.0094374
Z8 มีมิตรรู้ใจ	.04468**	.10331**	.0486916	.0474092	.05780**	.04669**	.04423**
Z9 ครอบครัวอบอุ่น	.0336282**	.0195465	.0212365	.03002	.0128548	.0361261	.0302484*
Z10 ปลอดภัย	.08402***	.10471**	.07273**	.05156*	.08567***	.07725**	.08478**
Z11 สงบทางใจ	.0023941	.00275**	.0169669	.07555**	.0021444	.0021685	.0025799
Z12 สนใจการเมือง	.0122799	.0109711	-.0125025	.0194054	.0084856	.0247808	.0104302
Z13 ชอบรัฐบาล	.06492***	.05907***	.04875**	.07921**	.05189***	.06512***	.06427***
Observations	600	200	200	200	600	400	400

*ระดับความเชื่อมั่น 90% **ระดับความเชื่อมั่น 95% ***ระดับความเชื่อมั่น 99%

#หมายเหตุ: referenced group คือกลุ่มข้าราชการ

จากตารางที่ 3 ในแต่ละแบบจำลองจะเห็นได้ว่าผู้วิจัยได้ทำการเลือกแสดงผลของระดับค่าเปอร์เซ็นต์ของตัวแปร Y ที่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกระดับค่าเปอร์เซ็นต์ของตัวแปร Y ที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติสูงที่สุด รวมถึงให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นบวกสูงที่สุดในแต่ละแบบจำลอง เช่น ในแบบจำลองที่ 1 และ 2 ณ ระดับค่าเปอร์เซ็นต์ของตัวแปร Y ที่ 90 เปอร์เซ็นต์ จะเป็นระดับที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติสูงที่สุดและมีค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นบวกสูงที่สุด ดังนั้น จึงได้เลือกผลมาแสดงลงในตารางที่ 3 เป็นต้น

เมื่อพิจารณาแบบจำลองที่ 6 (Model 6) จะเห็นว่าที่ตัวแปรหุ่น D2 ความน่าจะเป็นที่กลุ่มตัวอย่างจะเลือกตัวแปร Y ที่ระดับความสุข 90 เปอร์เซนต์ คือ 8.6 เปอร์เซนต์ หากพิจารณา ตัวแปร Z2 (การมีความพึงพอใจในสิทธิประกันสุขภาพ) จะพบว่าความน่าจะเป็นที่กลุ่มตัวอย่างจะไม่เลือกตัวแปร Z2 ที่ระดับความสุข 90 เปอร์เซนต์ คือ 4.4 เปอร์เซนต์ เพราะค่านัยสำคัญของตัวแปรมีผลทำให้ความสุขลดลง ส่วนตัวแปร Z4 (การมีสุขภาพจิตที่ดี) ความน่าจะเป็นที่กลุ่มตัวอย่างจะเลือกตัวแปร Y ที่ระดับความสุข 90 เปอร์เซนต์ คือ 5.5 เปอร์เซนต์ และตัวแปร Z8 (การมีมิตรสหายที่รู้ใจ) ความน่าจะเป็นที่กลุ่มตัวอย่างจะเลือกตัวแปร Y ที่ระดับความสุข 90 เปอร์เซนต์ คือ 4.6 เปอร์เซนต์ เป็นต้น

—

6.

สรุปผล การศึกษา

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มอาชีพข้าราชการ อาชีพเอกชนทั่วไปและอาชีพเกษตรกรรมทั้งสามกลุ่ม จะเห็นได้ว่ามีปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลต่อความสุขอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัจจัยที่เป็นเรื่องทั่วไปและเป็นเรื่องใกล้ตัวของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การมีสุขภาพจิตที่ดี การมีมิตรสหายที่รู้ใจ การมีความอบอุ่นภายในครอบครัว การมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการมีทัศนคติในความโปร่งใสของรัฐบาล ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษางาน

ทบทวนวรรณกรรมด้านความอยู่ดีมีสุข (Subjective Well-being) จากการศึกษาพบว่าอาชีพเกษตรกรรมมีความสุขมากกว่าอาชีพข้าราชการ เนื่องมาจากวิถีชีวิตของอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพข้าราชการมีความแตกต่างกัน อาชีพเกษตรกรรมมีการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ในขณะที่อาชีพข้าราชการต้องวางตัวให้เหมาะสมต่อความมีเกียรติ มีหน้ามีตาในสังคม ส่งผลให้มีความวิตกกังวลมากกว่าอาชีพเกษตรกรรม ความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเองเป็นปัจจัยที่ให้นัยสำคัญเชิงลบต่อความสุขของกลุ่มอาชีพเอกชนทั่วไป ซึ่งความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเองเป็นความรู้สึกส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษา อีกทั้งกลุ่มอาชีพเอกทั่วไปทำงานภายใต้เจ้านาย หรือผู้ที่มีอำนาจมากกว่าตนในสายงานนั้นๆ บางครั้งการแสดงความคิดเห็นหรือการปฏิบัติงานบางอย่างที่ไม่ต้องการปฏิบัติก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ จึงเป็นผลให้ความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเองส่งผลให้ความสุขลดลง

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2552). ดัชนีความสุขแทนดัชนีจีดีพี, 20 พฤศจิกายน 2555. สืบค้นจาก <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/opinion/suthichaiyoon/20000923/78277/>
- คมสัน สุริยะ. (2552). เศรษฐศาสตร์การพัฒนา: ทฤษฎีสำหรับการวิจัย, 20 มกราคม 2556. สืบค้นจาก <http://www.tourismlogistics.com>
- ณัฐภาณุ เลี่ยมจรสกุล. (2550). **เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยความสุขกรณีศึกษาประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร**. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะเศรษฐศาสตร์.
- ไทยโพสต์. (2554). เผยจังหวัดที่ประชาชนอยู่แล้วเป็นสุขมากที่สุด, 4 มกราคม 2556. สืบค้นจาก <http://hilight.kapook.com/view/57251/>
- รังสรรค์ ภิรมย์ (2552). **การวัดระดับความสุขของประชากรในอำเภอสารภีจังหวัดเชียงใหม่**. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะเศรษฐศาสตร์.
- วรวิทย์ ทาอูมรงค์. (2554). การวัดความสุขเชิงเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ของกลุ่มผู้สูงอายุในเขต เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. **Veridian E-Journal**, 4.
- สิริมา ศิริมาตยนันท์ และ คณะอง ปาณิภัทรางกูร. (2554). ภูฏานกับจุดยืนความสุขมวลรวม ประชาชาติบนเวทีโลก. **วารสารนักบริหาร**, 4(31), 224-231.
- อาร์วายทีไนน์. (2556). เอแบคโพลล์: ผลการจัดอันดับจังหวัดแห่งความสุขของประเทศไทย, 20 มีนาคม 2556. สืบค้นจาก <http://www.ryt9.com/s/abcp/1613168>
- Alan B. Krueger, Daniel Kahneman, et al. (2008). Time Use and Subjective Well-Being in France and the U.S. 1(93), 7-18.
- Easterlin, R. A. (1994). Will raising the income of all increase the happiness of all?. **Journal of Economic Behavior and Organization**. 1(27), 35-47.
- Easterlin, R. A., Sawangfay, O. (2007). Happiness and Domain Satisfaction: Theory and Evidence. **Law and Economics Working Paper Series**. 62-97.
- Gerdtham, U., Johannesson, M. (2001). The relationship between happiness, health and socio economic factors: results based on Swedish microdata. **The Journal of Socio-Economics**. 6(30), 553-557.
- Gregg Easterbrook. (2003). **The Progress Paradox: How Life Gets Better While People Feel Worse**. New York: Random House. (pp.376).
- Krueger, A. B., Kahneman D., Schkade D., Schwarz N., and Stone A. A. (2004). Would You Be Happier If You Were Richer? A Focusing Illusion. **Science magazine**. 312(5782), 1908-1910.
- Mentzakis, E. and Moro, M. (2007). The poor, the rich and the happy: Exploring the link between income and subjective well-being. **The Journal of Socio-Economics**. 1(38), 147-158.
- The express Tribune. (2013). Money does not buy happiness in China: Survey. 20 February 2013. Retrieved from <http://tribune.com.pk/story/494780/money-does-not-buy-happiness-in-china-survey/>
- Zhang, J., Huang, H. S., Ye, M., Zeng, H. (2007). Factors influencing the subjective well being (SWB) in a sample of older adults in an economically depressed area of China. **Archives of Gerontology and Geriatrics**. 3(46), 335-347.

